

Bolincentrums klimatarena

Rapport från Klimatarenans workshop ” Beräkningar av organisationers klimatavtryck – Fokus på utsläpp i hela värdekedjan (Scope 3)”

4 mars 2020, Stockholms universitet

Bolincentrums Klimatarena är en mötesplats för forskare, företag, offentlig sektor och andra organisationer för att möjliggöra samarbeten och utbyte av kunskap, erfarenhet och kreativa idéer så att vi tillsammans kan göra samhället mer motståndskraftigt mot klimatförändringarna. Genom att samla verksamheter med olika behov och samtidigt en bredd av kompetenser kan arenan lägga grunden för gemensamma insatser och hållbar samhällsförändring. Klimatarena startades i maj 2018 vid Stockholms universitet.

Bolincentrum för klimatforskning är en paraplyorganisation med fler än 400 personer som forskar inom områden kopplade till jordens klimat. Det bildades av Stockholms universitet, KTH och SMHI och är namngivet efter professor Bert Bolin som var en föregångare inom klimatforskning och grundare av FN:s klimatpanel IPCC.

Klimatarenan är ett initiativ för tematisk samverkan i arenaform och byggs upp inom ramen för projektet Metodik för Utveckling av Samverkansarenor (MUSA).

För mer information:

www.bolin.su.se

www.bolin.su.se/bolin-centre-climate-arena

<http://www.su.se/k3-projekten/musa>

Den 4 mars 2020 genomförde Bolincentrums Klimatarena vid Stockholms universitet en workshop om beräkningar av organisationers klimatavtryck. Totalt deltog nästan 30 deltagare från 17 organisationer (se Annex A över deltagande organisationer).

Workshoppen inleddes med presentationer på temat:

- Kevin Noone, Stockholms universitet - *Hur högt kan du räkna på koldioxidavtryck?: Scope 1,2,3,4*
- Georgia Savvidou, Stockholm Environment Institute - *TR²AIL - Tracking, Reflecting and Reducing Air Travel: A pathway to more sustainable travel behaviour*
- Patrik Isaksson, IVL – *Science based targets*
- Pernilla Bergmark, Ericsson – *1.5C ambitions – The 1.5C playbook & ICT trajectories for SBTi*
- Michael Schragger, The Sustainable Fashion Academy – *The Swedish Textile Initiative for Climate Action*

Se bifogat program för mer information. Merparten av presentationerna kan spridas vid förfrågan.

Workshopen var den fjärde som arrangerades inom ramen för Klimatarenan och den andra som fokuserade på beräkningar av klimatavtryck. Den var en uppföljning på en workshop som genomförts den 5 december 2019 med temat "Räkna på klimatavtryck – Transparens, korrekthet och systemgränser". Vid det tillfället identifierades bland annat beräkningar och möjligheter till påverkan i hela värdekedjan som ett särskilt intressant tema för fördjupning.

Efter ovanstående presentationer genomfördes gruppdiskussioner kring nedanstående frågor.

- Vad innebär beräkningar av Scope 3 i praktiken? Reflektioner på presentationerna
- Vad ingår i min organisations Scope 3 och vilka gränsdragningar kan vi göra?
- Hur kan vi åtgärda utsläpp i Scope 3 och påverka i hela vår värdekedja?

Nedan följer en summering av diskussionerna, med fokus på några kärnfrågor som lyftes fram.

Summering av gruppdiskussioner

De flesta deltagarna hade en övergripande bild av hur utsläppen fördelas mellan olika scopes för den egna organisationen. Presentationerna bekräftade och fördjupade den bild som de deltagarna hade. Vissa nämnde samtidigt att det var skönt att se att det är en utmaning även för stora aktörer att ta det helhetsgrepp som scope 3 innebär. En annan reflektion var att det är mycket positivt och viktigt att fler organisationer börjat prata om och arbeta med dessa frågor. Det innebär att alla behöver ställa sig frågan vad som är den största utsläppsfaktorn inom organisationen. Detta kan stimulera övergången från problemformuleringar till att arbeta lösningsorienterat. I någon mån upplevs myndigheter och offentlig sektor ligga steget efter vad gäller beräkningar i hela värdekedjan.

Samtidigt som insikterna sågs som nödvändiga framhöll gruppen att det är perspektivet och beslutet att gå till handling som är det centrala. Att ha en översikt över samtliga scopes blir mer och mer en hygienfaktor, men det gäller att inte fastna i redovisningen som sådan, utan istället gå vidare till att arbeta med affärsmodellen. Risken finns annars att organisationer, eller hela sektorer, fastnar i beräknings- och utredningsfrågor och tappar fokus på de åtgärder som beräkningarna ska ligga till grund för. Med blicken på hela värdekedjan kan man identifiera på vilka sätt klimatomställningen kan vara en affär.

Samtidigt måste inte impulserna till handling komma uppifrån och vara i form av nya affärsmodeller. Initiativ behöver kunna tas på olika nivåer och i olika delar av en organisation. Det är inte nödvändigtvis så att det antingen är bottom-up eller top-down utan en utmaning kan snarare vara att få hela organisationen att dra åt samma håll och då kan hindren lika väl finnas i mitten av organisationshierarkin.

Två olika perspektiv på att omsätta beräkningarna i åtgärder kan vara att börja med de så kallade lågt hängande frukterna som framkommer i en mätning. Detta kan vara ett bra sätt att komma igång och initiera ett arbete. Samtidigt finns risken att fastna i arbetet med de enklare åtgärderna utan att det också sker en progression mot mer omfattande

åtgärder som adresserar de stora utsläppskällorna. Vad gäller de stora utsläppskällorna kan det vara viktigt att identifiera den centrala komponenten i affärsmodellen som driver utsläppen. Alltså att identifiera vad som blir kärnan i verksamhetens omställnings- och hållbarhetsarbete. Överlag kan åtgärdsarbetet handla om att sätta beräkningar av organisationens klimatavtryck i en kontext. Alltså att beräkningarna ligger till grund för en förändringsteori som länkar samman information om utsläpp, åtgärder och förväntad och önskvärd förändring och resultat.

Därutöver kom diskussionen kring scope 4 (utsläpp som undviks) upp och att det finns möjligheter att efter den egna omställningsprocessen stötta andra organisationer och sektorer i arbetet.

När det gäller att påverka i hela värdekedjan är kravställning det tydligaste verktyget för att förändra uppströms. Det finns dock utmaningar med kravställning som att det inte nödvändigtvis finns alternativ som är ekonomiskt möjliga eller att det går att få till stånd en förändring över ett rimligt tidsperspektiv. Om det till exempel handlar om att flytta produktion från ett område utan möjlighet till förnyelsebar energitillförsel kan krav/beslut behöva komma från ett annat håll. Där har dels kunder, dels beslutsfattare/politiker och investerare större makt och kan både styra och möjliggöra beslut som annars inte är möjliga rent ekonomiskt. En annan möjlighet är att i samarbete inom och mellan branscher ställa krav på hela regioner och sektorer av underleverantörer. I princip kan leverantörer avkrävas information och specifik prestanda. I praktiken är det dock dels svårt att få information, inte minst då Europamarknaden är starkt beroende av Kina där aktuell information är svår att tillgå, dels svårt att jämföra även om leverantörer kan förse organisationen med LCA eller liknande dokumentation. Motsvarande verktyg finns inte nedströms och här är det också mycket svårare att veta vart man kan vända sig för att få tillgång till data.

Offentlig sektor har särskilda villkor när det gäller kravställning i och med att man måste följa lagen om offentlig upphandling. Det finns en försiktighet bland upphandlare eftersom att man vill undvika kostsamma överklaganden, vilket gör att man inte vill ställa krav som kan bli ifrågasatta. Samtidigt finns det stor potential att påverka och driva reell förändring när stora offentliga aktörer ställer krav och gör kontroller. Där kan press på våra egna offentliga aktörer bidra till att de ställer sådana krav. Ett sätt att höja kraven utan att drabbas av en mängd överklaganden är att arbeta mer systematiskt och gemensamt med utformningen av kraven, vilket sker inom SKR, men inte i tillräcklig utsträckning. En tätare dialog tidigt i upphandlingsprocessen är vidare ett bra verktyg för att säkerställa att det finns leverantörer som kan svara upp mot högre krav och som därmed kan ligga till grund för upphandlingsspecifikationen. Även krav på överlämning av data bör inkluderas. Transparens och någon form av gemensam information borde också tillämpas kring kontroller och uppföljning av krav – om alla ska bygga upp sina egna kontrollapparater kommer det att bli enorma kostnader bara för att verifiera leverantörernas information.

Även beräkningar av klimatkompensation återkom i diskussionerna och vad som är de bästa metoderna för att kompensera för utsläpp av växthusgaser. Exempelvis diskuterades hur trädplantering fungerar och vad som blir de större systemeffekterna av ett ensidigt förlitande på skogen som en kompensationsfaktor.

Annex - Deltagande organisationer

AGA

Ericsson

IVL

Jernkontoret

Klimatriktdagen

KTH

Max Burgers

SEI

Sigill Kvalitetssystem

Snowflake Education

SCB

Stockholm Vatten och Avfall

Stockholms stad

Stockholms universitet

Sustainable Fashion Academy

Swedavia

We don't have time